

20230070130

ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 7 став (1) од Законот за земјоделство и рурален развој („Службен весник на Република Македонија“ бр.49/10, 53/11, 126/12, 15/13, 69/13, 106/13, 177/14, 25/15, 73/15, 83/15, 154/15, 11/16, 53/16, 120/16, 163/16, 74/17, 83/18, 27/19 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.152/19, 244/19, 275/19, 110/21 и 123/22), Владата на Република Северна Македонија, на седницата, одржана на 10 јануари 2023 година, донесе

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА РАЗВОЈ НА ЗЕМЈОДЕЛСТВОТО И РУРАЛЕН РАЗВОЈ ЗА ПЕРИОД 2023-2027 ГОДИНА

I. ВОВЕД

Дефинирањето на мерките на финансиска поддршка за земјоделство и руралниот развој за временски период од пет години, претставува повеќегодишно буџетско и стратешко планирање кое за прв пат се воведе во спроведувањето на земјоделската политика во Република Северна Македонија за период 2013-2017 година. Покрај унапредување на процесот на планирањето на расходите за финансиската поддршка на земјоделските политики на административно ниво, програмирањето на мерките на поддршка истовремено обезбедува зголемување на извесноста во планирањето на приходите на производители и следствено, донесување на соодветни деловни одлуки во однос на производство и инвестициите.

Целите на националната земјоделска политика на Република Северна Македонија кои согласно Закон за земјоделство и рурален развој треба да бидат остварени преку мерките и политиките на уредување на поддршка на земјоделските пазари, директните плаќања и руралниот развој, се насочени кон:

- обезбедување на стабилно производство на квалитетна и поевтина храна и обезбедување на населението со доволни количини храна,
- зголемување на конкурентната способност на земјоделството,
- обезбедување на стабилно ниво на доход на земјоделското стопанство,
- одржлив развој на руралните подрачја и
- оптимално искористување на природните ресурси со почитување на начелата за заштита на природата и животната средина.

Во насока на остварување на поставените цели, долгорочното планирање на националната земјоделска политика се остварува преку донесување на Национална стратегија за земјоделство и руралниот развој за период од седум години (член 6) како основен стратешки документ на земјоделската политика во Република Северна Македонија.

Спроведувањето на Националната стратегија се реализира преку повеќегодишна Национална програма за развој на земјоделството и руралниот развој која се однесува за период од пет години и годишни програми за финансиска поддршка во земјоделството и финансиска поддршка на руралниот развој за спроведување на повеќегодишната национална програма.

Националната програма за развој на земјоделството и руралниот развој е плански и оперативен документ за спроведување на националната политика за земјоделство и рурален развој која ги поврзува стратешките документи на политиките, пред се

Националната стратегија за земјоделство и руралниот развој и повеќегодишното буџетско планирање, со годишните оперативни програми и годишни уредби за спроведување на земјоделските и руралните политики.

Согласно член 7 од Закон за земјоделство и рурален развој, Национална програма особено содржи:

- инструменти и мерки и активности за спроведување на мерките,
- временски распоред и рокови за спроведување и
- индикативна финансиска рамка за нивно спроведување.

II. ИНСТРУМЕНТИ НА ЗЕМЈОДЕЛСКАТА ПОЛИТИКА

Стратешки и специфични цели на Националната стратегија за земјоделство и руралниот развој за период од 2021-2027 година се поставување на финансиската поддршка, бенефицирани социјални, даночни и кредитни политики за земјоделците. Резултати кои се очекуваат е целосно искористување на развојниот потенцијал на секторот, зголемување на неговата конкурентност и во голема мерка самиот развој на руралните средини во периодот кој претстои зависи од промената и подобрувањето на неповолната структура на земјоделското производство.

Оттука, согласно Националната стратегија за земјоделството и руралниот развој усвоена од Владата на Република Северна Македонија, справувањето со структурните проблеми ќе биде насочено кон активно третирање на главната причина за ваквите состојби - малите и фрагментирани земјишни парцели, потоа недоволната техничко-технолошка опременост која е резултат на долгиот период на деинвестирање, несоодветната сортна и расна производна структура и лошата старосна и полова структура на руралното население. Еден од приоритети во следниот период ќе биде и подобрување на хоризонталната интеграција на чинителите во секторот на пазарна основа и зајакнување на вертикалните договорни врски.

Крајната стратешка цел и во тековниот период останува „понатамошното подобрување на конкурентноста на земјоделскиот сектор на отворениот и променлив пазар и одржување на развојот на руралните средини со оптимално користење на ангажираните природни ресурси“.

Остварувањето на стратешката цел ќе се постигне преку остварување на специфичните цели на земјоделската политика во периодот 2023-2027 година во следниве области на интервенција:

1. Реструктурирање и модернизација на земјоделско-прехранбениот сектор
2. Уредување на пазарите, организација на прехранбениот синџир и подобрување на квалитетот на земјоделските производи
3. Подобрување на условите за живот и за одвивање на економските активности во руралните средини
4. Континуиран пристап до знаењето и инвестирање во човечкиот капитал во земјоделството
5. Комплетирање на функционалноста на системот за безбедност на храната и
6. Одржливо управување со природни ресурси и ублажување на влијанието на климатските промени на земјоделството.

1. Реструктурирање и модернизација на земјоделско-прехранбениот сектор

Во насока на реструктурирање и модернизацијата на секторот предвидено е понатамошно вложување во подобрувањето на техничко-технолошката опременост на земјоделско-прехранбениот сектор преку кофинансирање на инвестиционите трошоци

преку националните и ИПАРД средствата за рурален развој. Во примарното производство посебна поддршка ќе се обезбеди за воведување на ефикасни методи на наводнување кај избрани култури. Другите инструменти на политиката кои треба да го подобрат реструктурирањето и модернизацијата на примарното производство се:

- реонизација на земјоделското производство со препораки за погодност на типот на производство во одредени производни региони
- воведување на мислење за погодност при подигање на повеќегодишни насади со поддршка на државните средства
- поддршка за конверзија на непрофитабилното растително земјоделско производство и промена на сортната структура
- продолжување и подобрување на мерките на поддршката за домашното производство на семенски и саден материјал
- воведување на засилени мерки за подобрување на генетските карактеристики на сточарското производство преку систем за селекција и следење на генетските карактеристики и спроведување на одгледувачките програми на признати одгледувачки организации
- пренесување на генетскиот материјал преку ембрио трансфер со што се овозможува и штедење на материјалните средства
- воведување на посебни мерки за заживување на алтернативните системи на одгледување на несилки за производство на бројлерско месо и јајца.

Во насока на подобрување на старосната структура и подобрување на вработеноста во земјоделското производство ќе се обезбеди поддршка за започнување на нови земјоделски бизниси на млади земјоделци до 100% финансирање на трошоците за поддршка на интегрален инвестиционен проект кој ги вклучува инвестициони мерки за преминување на земјоделските стопанства во повисока развојна категорија со поголеми производни капацитети.

За надминување на главниот проблем кој ја спречува конкурентноста (малите и фрагментирани парцели) ќе се започне со интензивно спроведување на проектите на консолидација и окрупнување на земјоделското земјиште по стопанство. Ќе се спроведат мерки за подобрување на пазарот на земјоделско земјиште и ставање во функција на неискористеното земјоделско земјиште. Планирано е и олесување на пренамената на земјиште за постоечките земјоделски бизниси заради проширување на нивното производство.

Продолжува силната финансиска поддршка на задругите, но ќе се воспостави и постојан систем за обука на менаџерите и тековна техничка поддршка на иницијативите за формирање на задругите се до нивното редовно функционирање.

Ќе се понуди атрактивна правна форма за вршителите на земјоделската дејност – активни семејни земјоделски стопанства која ќе овозможи поголем број од сегашните семејни стопанства да го регулираат правниот статус и со тоа да се намали невработеноста и сивата економија.

2. Уредување на пазарите, организација на прехранбениот синџир и подобрување на квалитетот на земјоделските производи

Во насока на модернизација на физичката постбербена и маркетинг инфраструктура, покрај поддршка на поединечните инвестиции, ќе се реализира и наменски проект за осовременување на маркетинг капацитетите во струмичкиот регион како главен градинарски произведен регион. Проектот треба да вклучи поддршка за изградба на

заеднички откупен дистрибутивен центар за поголем број откупувачи и модернизирање на откупните места по селата. За ова може да биде употребен новиот инструмент државно предфинансирање за големи проекти од подсекторско значење.

За подобрување на вертикалната интеграција и подобрување на пазарните односи ќе врши засилен надзор на доследно спроведување на законските одредби за регулирање на откупот и задолжителни договорни односи. За првпат ќе се започне со спроведување на „Интегрирани проекти за зајакнување на синџирот на понуда“ од типот на мерките на рурален развој во кои ќе учествуваат сите учесници во конкретен вертикален ланец на производство – производители и откупувачи. Продолжуваат директни плаќања кои поддржуваат вертикалната интеграција, а ќе се обезбеди и стабилно функционирање на постојните подсекторски групи.

Во следниот период ќе се воведат системи за спроведување на минималните стандарди за квалитет на земјоделските производи и тоа: СЕУРОП класификација на полутинки, третман на јајцата од Б класа (со изградба на фабрика за преработка) и минимални стандарди за квалитет на суровото млеко (со редовни анализи на суровото млеко).

Заради намалување на негативните влијанија од сезонските пазарни флукуации (за свинско месо, јајца) ќе се постави систем на уредување и интервенции на пазарите со земјоделски производи опериран од страна на самите субјекти, преку формирани пазарни одбори.

Продолжува државната поддршка за операторите за воведување на повисоки стандарди и заштита на квалитетот на земјоделските производи, но и поддршката за национална промоција на квалитетните македонски земјоделско-прехранбени производи (пред се виното, зеленчукот и овошјето) на извозните пазари, особено на недоволно застапените и алтернативните пазари.

3. Подобрување на условите за живот и за одвивање на економските активности во руралните средини

Заради поддршка на приходот од земјоделска дејност продолжува спроведувањето на директните плаќања со воведување на барања за спроведување на добра земјоделска пракса и заштита на животната средина кои корисниците на поддршката задолжително треба да ги исполнат. Овозможувањето на дополнителни приходи за руралното население ќе се поттикнува преку поддршката од мерките за рурален развој за диверсификација на економските активности во руралните средини во други земјоделски и неземјоделски активности (преработка на производи на земјоделските стопанства, рурален туризам, услуги, занетчиство итн).

Во насока на подобрување на трошковната структура на земјоделската дејност и обезбедување на повеќе средства за инвестирање, продолжува бенефицираната даночна политика во оданочувањето на приходот дополнително со намалување на ДДВ за добиточната храна и живите животни на 5%. За поддршка на инвестирањето се обезбедува континуитет на субвенционираното рурално кредитирање со повољните услови преку Македонската банка за поддршка на развојот (МБПР).

Посебен приоритет претставуваат реновирањето и изградба на руралната инфраструктура за што се очекува да бидат реализирани најмалку 500 инфраструктурни проекти за решавање на приоритетните комунални проблеми на жителите во руралните средини. Најголем дел од предвидените средства за руралната инфраструктура во износ од по 20 милиони евра годишно е предвиден за изградба и реновирање на хидро-мелиоративната инфраструктура согласно „Планот за инвестирање во водостопанската инфраструктура за периодот 2015-2025 година“.

Капиталните инвестиции се однесуваат за рехабилитација и санација на постојните и проширување и изградба на нови системи во водостопанството и одводнувањето како предуслов за земјоделството, остануваат да бидат најзначајната ставка во инвестиционите вложувања, особено во услови на изразени климатски влијанија. Спроведувањето на инвестициите треба да го зголеми учеството на наводнуваното земјоделско земјиште во однос на максимално можната наводнувана површина.

Подобрената социјална сигурност на руралното население ќе се обезбеди со бенефицирано регулирање на задолжителните социјални придонеси за земјоделците, а ќе се реализираат и државни инвестиции за изградба на јавна социјална инфраструктура (клубови за млади и стари, културни центри итн.).

Подобрување на положбата и улогата на руралната жена и задржување на женското рурално население е планирано да се стимулира со нов инструмент на поддршка за невработени жени во земјоделското стопанство и со подобрување на родовата еднаквост.

Во следниот период ќе се направат напори за воведување на позасилени инструменти на политиката наменета за изразито депопулационите рурални подрачја и нивно заживување.

4. Континуиран пристап до знаењето и инвестирање во човечкиот капитал во земјоделството

Без овозможување на континуиран трансфер на знаење за подобрување на човечките ресурси во земјоделството не може да се очекуваат ефикасно спроведување на ниту една од предвидените политики и мерки. Една од клучните цели во следниот период ќе биде воспоставување и одржливо функционирање на ефикасен „Национален советодавен систем во земјоделството“ по европски терк кој се базира на понуда на квалитетни советодавни услуги од проверени сертифицирани даватели, избор на давателот на услугите од страна на земјоделецот и обезбедување на државно-финансирани услуги од страна на приватните даватели.

Дополнително ќе се институционализира континуираното неформално образование за земјоделците преку воведување на задолжителни обуки за корисниците на одредени мерки од страна на избрани институции и со поставување на демонстративно-показни стопанства. Истражувањето во земјоделството во приоритетните области за периодот 2023-2027 година ќе биде уредено со посебна повеќегодишна истражувачка програма тековно верификувана преку постојаните подсекторски групи.

5. Комплетирање на функционалноста на системот за безбедност на храната

Системот за безбедност на храната ќе биде заокружен и функционален во обезбедувањето на навремено и ефикасно справување со ризиците по безбедноста на храната за потрошувачите. Подобрената безбедност на храната исто така е важен предуслов за зголемување на конкурентната позиција на земјоделско-прехранбените производи на домашниот и особено на странските пазари.

Безбедноста на храната ќе се постигне преку интервенции на политиката во сите специфични области од интегралниот систем на безбедност на храната кој како резултат меѓу другото треба да овозможи:

- зголемената безбедност на храната преку редовно спроведување на различните програми за мониторинг
- задржување на ниските стапки на заболувања кај животните кои се третираат со програмите за здравствена заштита на животни

- спроведување на корективни активности за исполнување на стандардите од страна на операторите со храна од животинско потекло согласно индивидуалните планови
- воведен систем на пасош на растенија после воспоставениот мониторинг на појава на болести на растенија
- воспоставен систем за нештетно отстранување и уништување на отпад и нус-производи од животинско потекло во рамките на функционален систем
- подобрена безбедноста на суровото млеко, итн.

Целите и насоките од Националната стратегија во делот на безбедноста на храната, поблиску ќе бидат уредени со засебна Стратегија за безбедност на храна и други релевантни стратешки документи на Агенцијата за храна и ветеринарство.

6. Одржливо управување со природни ресурси и ублажување на влијанието на климатските промени на земјоделството

Агроеколошката компонента ќе биде интегрален дел на земјоделското производство на Република Северна Македонија со зголемувачко значење во тековниот стратешки период. Во таа насока, ќе се врши одржливо управување со шумите, како и редовно пошумување и одгледување на пошумени површини со цел унапредување на шумскиот фонд. Националната програма за рурален развој (НППР) 2021 – 2027 година веќе ги содржи следните мерки поврзани со шумите и шумарството кои треба да се реализираат во следниот плански период:

1. Одржливо стопанисување со шумите

- Инвестирање во редовна и континуирана изградба и одржување на мрежата на шумска патна инфраструктура во државата за подобрување на отвореноста и пристапноста на шумите заради одгледување, заштита, користење и подобрување на условите за развој на туризмот и сточарството.

- Унапредување и спроведување на одгледувачки мерки, особено конверзијата од деградирани и неочувани нискостеблени шуми во високо стеблени шуми.

- Санација на оштетени шуми

- Унапредување на технологијата на производство на шумски сортименти преку дообука на секачите за производство на поквалитетна сортиментна структура, како и стимулација и субвенционирање на претпријатијата кои ќе го преработуваат и финализираат отпадок од сеча

- Разграничување на шумите и шумското земјиште од земјиштето со друга намена;

2. Инвестиции во стопанските активности на приватните сопственици на шумите;

3. Инвестиции на приватните капацитети за примарна преработка на дрвото и производи од дрво;

4. Инвестиции во капацитети за преработка на други шумски производи;

5. Унапредување на технологијата на производство на шумски сортименти преку дообука на секачите за производство на поквалитетна сортиментна структура, како и стимулација и субвенционирање на претпријатијата кои ќе го преработуваат и финализираат овој отпадок од сеча;

6. Промовирање на процесот на сертификација на дрво и производи од дрво произведени на одржлив начин, проект за изработка на национални стандарди за одржливо управување со шумите според меѓународните стандарди (пр. PFC, FSC).

Пошироката примена на агроеколошкиот пристап во земјоделско производство во Република Северна Македонија особено ќе се спроведува преку:

- спроведување на добри земјоделски практики и заштита на животната средина како услов за корисниците на финансиска поддршка и

- воведени и спроведени најмалку три нови агроеколошки мерки во програмите за рурален развој кои ќе се финансираат од ИПАРД до 2027 година, вклучително заштитата на биодиверзитетот на автохтоните раси и сорти и органското производство, за кое е потребно да се обезбеди пазарна одржливоста и зголемена препознатливост на домашниот пазар.

Мерките на поддршка на инвестициите ќе бидат проширени во насока на ефикасното справување со отпадот од земјоделството, производство и употреба на обновливи извори на енергија во земјоделството, а согласно Третиот национален план за климатски промени ќе се применуваат активни мерки за намалување на влијанието на климатските промени врз земјоделството.

За реализацијата на Националната програма за периодот 2023-2027 ќе бидат издвоени околу една милијарда евра од Буџетот на Република Северна Македонија, односно по 200 милиони евра годишно наменети за поддршка на развојот на земјоделството и руралните средини почнувајќи од 2023 година. Издвојувањата од Буџетот на Република Северна Македонија за земјоделството на годишно ниво ќе изнесуваат околу 5%.

Со имплементација и интервенциите кои се предвидени во националната земјоделска политика во претстојниот стратешки период 2021-2027 година се очекува да се реализираат следниве стратешки цели и тоа:

- Подобрување на конкурентноста на земјоделско-прехранбениот сектор, економската одржливост и приходот на земјоделските стопанства,

- Примена на еколошки практики во производството кои водат кон намалување на влијанието на климатските промени и прилагодување кон истите,

- Обезбедување на одржлив развој на руралните средини.

Дополнително покрај дефинирање на инструментите на национална земјоделска политика кои произлегуваат директно од Национална стратегија за земјоделство и рурален развој 2021-2027, мерките и активностите за спроведување на мерките во Националната програма се базираат и на Програмата за работа на Владата. Согласно Програмата, развојот на земјоделството е еден од постулатите на постигнувањето на одржлив раст во Република Северна Македонија. Приоритет на Владата е зголемување на земјоделските површини, на приносот и квалитетот на земјоделските производи што треба да овозможи поголеми приходи на земјоделските стопанства. Политиката ќе биде насочена и кон зголемување на индустриско-преработувачките капацитети кои ќе бидат извозно ориентирани и ќе создаваат производи со повисока додадена вредност.

Поважни задачи во областа на земјоделството се: насочување на земјоделските субвенции кон профитабилни и пазарно-ориентирани земјоделски стопанства; транспарентност на буџетските средства од националните програми; консолидација и окрупнивање на земјоделското земјиште; хоризонтална интеграција на субјектите во земјоделско-прехранбениот сектор и формирање кооперативи.

Во периодот кој следи се предвидени инструменти на поддршка во различни земјоделски гранки кои ќе се реализираат преку следните мерки:

- Авансна исплата на директната поддршка во земјоделството: 30% од висината на основните мерки 30 дена по аплицирањето и 70% според календарот на исплата;

- Субвенционирање на „Зелена нафта“ до 100%;

- Мерки за поттикнување на потрошувачката на свежо овошје, зеленчук, млеко и млечни производи од домашно производство

- Грантови до 20.000 евра за млади земјоделци;

- Поддршка за жените од руралните средини со висина на поддршка од 6.000 евра по корисник;
- Формирање на интервентен фонд во програмата за директни плаќања;
- Поддршка за набавка на современа механизација, опрема и амбалажа;
- Обезбедување на советодавни услуги;
- Поддршка за изградба на ладилници, преработувачки капацитети, откупно-дистрибутивни центри;
- Поддршка за подигање на долгогодишни насади;
- Поддршка при набавка на висококвалитетен педигриран генетски материјал во сточарството, поддршка во пренесување на генетскиот материјал преку Ембрио трансфер во сточарството;
- Финансиска поддршка за млечни крави под контрола на производните особини;
- Поддршка од 10.000 евра за микро претпријатие во руралните средини;
- Субвенционирање на плата на нововработен работник во земјоделско стопанство помлад од 25 години.

Политиките на Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство за управување со земјоделско земјиште ќе претставуваат:

- Продолжување со процесот на окрупнување (консолидација) на земјоделското земјиште;
- Издавање на пасишта под долгогодишен закуп;
- Доделување земјоделско земјиште за млади фармери носители на земјоделски стопанства;
- Ограничување на големината на земјоделските површини при давање под закуп на државно земјоделско земјиште;
- Доделување на државно земјоделско земјиште на сточари;
- Основен регистар на земјоделско земјиште за евиденција на податоци;
- Земјоделските површини до 3 ха да ги управуваат општините;
- Поедноставување на процедурата за легализација на сточарските фарми;
- Инклузивен процес за дефинирање на моделот за продажба и закуп на земјоделско земјиште со единствена намена за капитално-интензивно производство на земјоделски производи.

Со оваа Национална програма ќе се подобри планирањето на развојот на земјоделството и руралниот развој, ќе се остварат целите на националната земјоделска политика преку планирање, следење и процена на националната земјоделска политика, ќе се подобри соработката и партнерство со социјални и економски партнери од областа на земјоделството, ќе се воведат мерките за уредување и поддршка на земјоделски пазари, ќе се предвидат однапред висината на средствата кај директните плаќања и рурален развој, ќе се воведат државна помош во земјоделството и руралниот развој, ќе се мотивираат земјоделците да се организираат во формите на организирање и здружување во земјоделството и ќе се подобри контролата на спроведување на мерките и надзорот над спроведувањето.

III. МЕРКИ И АКТИВНОСТИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА МЕРКИТЕ

Мерките од оваа национална програма за развој на земјоделството и рурален развој се групирани согласно поделбата на политиките утврдени во Законот за земјоделство и рурален развој, односно како мерки на: директни плаќања, рурален развој и уредување и поддршка на земјоделските пазари. Во оваа програма се поместени и инструментите и мерките на политиката на поддршка во рибарството и аквакултурата кои во значителен

дел се дефинирани како мерки од типот на политиката на рурален развој и дел како директни плаќања. Во прегледот се вклучени и соодветните мерки на државна помош согласно глава VII од Законот за земјоделство и рурален развој.

Воведувањето на мерките или промените во нивното спроведување, временски е усогласено со потребата за развој на соодветен институционален капацитет и остварување на други предуслови за спроведување на одредени видови на поддршка.

IV. МЕРКИ ОД ПОЛИТИКАТА НА ДИРЕКТНИ ПЛАЌАЊА И АКТИВНОСТИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА МЕРКИТЕ СО ВРЕМЕНСКИ РАСПОРЕД И РОКОВИ

Директните плаќања како поддршка на доходот на вршителите на земјоделска дејност кои се реализираат по површина, грло или единица производ продолжуваат да претставуваат значителен стимул на одржливоста на земјоделската дејност и во следниот програмски период. Дополнувањето на доходот на земјоделските стопанства преку директните плаќања во голема мерка ја одредува исплатливоста на земјоделската дејност за најголем дел од подсекторите и претставува елемент на одлука за вршење дејност во земјоделството за значителен дел од учесниците во секорот.

Кај подсекторите со компаративни предности директните плаќања треба да овозможат понатамошно искористување на вкупниот расположлив потенцијал за развој, а преку дополнителни директни плаќања за овие производи и ефект на поголема додадена вредност и зајакнување на вертикалната интеграција. Од друга страна кај помалку конкурентните, но значајни земјоделски производи, преку модификација на критериумите на мерките и дополнителната финансиска поддршка кон основните плаќања ќе се стимулира зголемувањето на нивната продуктивност, квалитет и насочување на одгледувањето на ваквите култури од страна на оние стопанства кои можат да обезбедуваат задоволително ниво на профитабилност (вообичаено со оптимални производни капацитети). Дополнителните плаќања се таргетирали кон одредени категории на корисници како што се младите земјоделци, стопанства со зададена минимална и максимална големина, стопанства со регулирана правна форма на делување, професионални одгледувачи на добиток, итн., кои се потенцијално способни за креирање на позначителен развој во секторот. Зголемувањето на износите на поддршка кои се однесуваат на поразвојните категории на земјоделски стопанства треба да обезбеди стимулирање на помалите земјоделски стопанства за преминување во повисока развојна категорија (со поголеми ангажирани капацитети). Одредени промени во мерките се предвидени во насока на зголемување на ефективноста и резултатите од нивното спроведување.

Предвидените мерки на директни плаќања генерално се дистрибуирани како мерки на:

1. Директни плаќања за растително производство,
2. Директни плаќања за сточарско производство и
3. Директни плаќања за поддршка на променливи влезни елементи во земјоделското производство.

Мерки на директни плаќања за растително и сточарско производство

Во рамките на основните две категории на мерки на директни плаќања на растително, односно на сточарското производство, финансиската поддршка е организирана по подмерки на директните плаќања според пристапот на кумулација по вертикална основа и тоа како: основни директни плаќања, и дополнителни директни плаќања, и мерките кои се предвидуваат во Интервентниот фонд.

Основни директни плаќања

Основните директни плаќања по обработлива земјоделска површина или по грло добиток се почетна основа на која се надградуваат останатите дополнителни плаќања независно од политиката на која тие директни плаќања припаѓаат (пазарно-ценовна поддршка, рурален развој или државна помош). По исклучок, за одредени производи како тутунот основните плаќања се директни плаќања попроизведена количина земјоделски производи (премии).

Тенденцијата на основните плаќања по површина како најзастапена форма на директни плаќања е развој на плаќања со што е поунифициран износот на поддршката за поголеми групи на култури на ниво на подсектор. Во таа насока треба да се идентификуваат единствени основни плаќања кои би се разликувале по главните три групи на култури и тоа за: поделелски култури, постојани насади и градинарски култури. Ова како чекор кон обезбедување на целосно изедначување на поддршката по единица површина земјоделско земјиште не е поврзана со типот на производство во моментот на пристапување во Европска Унија.

Во новиот програмски период се воведува разлика во износите на поддршка за земјоделските стопанства според големината на ангажираните капацитети со цел таргетирање на поддршката кон поразвојните категории на стопанствата и поголемо стимулирање на процесот на реструктурирање на секторот. Така како приоритетни за политиката се дефинирани стопанства со минимални капацитети од втора група и максимални капацитети од трета група од член 70-а од Законот за земјоделство и рурален развој.

Дополнителни директни плаќања

Дополнителните директни плаќања се шеми на директни плаќања кои се надополнување на износот на основните плаќања како процент од истите или апсолутен износ на средства. Согласно припадноста по политиките, дополнителните плаќања се подмерки од политиките на директни плаќања, на рурален развој или мерки на државна помош во земјоделството.

Дополнителните плаќања кои се подмерки од политиките на директни плаќања покрај улогата на поддршка на приходот се доделуваат заради постигнување на одредени конкретни цели на земјоделската политика и насочување на производителите кон:

- производство на одреден тип на култури или начин на производство,
- зголемување на ангажираните производни капацитети и продуктивноста во производството,
- унапредување на вертикалната интеграција и поголема додадена вредност,
- професионализација во производството дефинирана со големина на стопанството и учество во системите за следење и подобрување на генетските карактеристики и
- реструктурирање на производството од аспект на големина на површините или промена на култура, сортен состав на насади итн.

Во политиката на рурален развој се вклучени агроеколошките мерки кои се подетално образложени во Дел IV. Покрај мерката на органско производство и дополнителната финансиска поддршка во висина до 15% од основните плаќања како помош за вршење на земјоделска дејност во подрачја со ограничени можности, од 2018 година во оваа група се вклучува и поддршката на биодиверзитетот која до 2017 година се доделуваше во рамките на годишната програма за директни плаќања.

Дополнителни директни плаќања како државна помош согласно членовите 102 и 106 од Законот за земјоделство и рурален развој ќе бидат реализирани во вид на подмерки за:

- помош за одделни категории на носители на земјоделско стопанство со кои треба да се стимулира влезот во земјоделскиот сектор или постигнување на формално-правен статус на земјоделските стопанства и
- воведување на повисоки стандарди и заштита на квалитетот на земјоделски производи во насока на зголемување пазарната препознатливост и зголемување на додадената вредност на македонските земјоделски производи (исто така поместени во рамките на политиката на рурален развој).

Мерка на директни плаќања кои се однесуваат на поддршка на променливи влезни елементи во земјоделското производство

Директни плаќања за променливите влезни елементи во земјоделското производство е поддршка која се доделува со цел да се влијае на зголемено домашно производство на инпути во земјоделското производство, пред се саден или семенски материјал, за одгледување на високо-продуктивни грла добиток со следено генетско потекло или постигнување на подобра искористеност на одредени услуги во земјоделството. Мерките за финансиска поддршка за домашното производство на: сертифициран семенски материјал за житни и индустриски култури, на основен и предосновен семенски материјал за жита, за производство на лозов и овошен саден материјал, за производство на сертифициран семенски и посадочен материјал за градинарски производи ќе се применуваат и во следниот програмски период, дел со изменети критериуми и износ на поддршка во насока на подобрена ефикасност, пазарно реализирање или поголемо производство на семенски материјал од прва генерација. Во сточарското производство во оваа група на директните плаќања спаѓа поддршката за производство на еднодневни бројлерски пилиња и јајценосни хибриди.

Подгрупата на мерки за поддршка на подобрувањето на услугите обезбедени за земјоделските стопанства, ги вклучува следниве подмерки чија имплементацијата продолжува во следниот период:

- поддршка на вештачкото осеменување на говеда, со можност за вклучување и за овците по идентификувана потреба за секторот за добивање на синхронизирано производство на тежински конфекционирано (подготвено) јагне за извоз во Европска Унија,
- помош за премии за осигурување на примарното земјоделско производство од природни непогоди и неповолни климатски настани и
- помош за окрупнување и заштита на земјоделското земјиште во делот на анализа на физичките и хемиските својства на почвата како основа за примена на принципите на добра земјоделска пракса на почвата.

Дополнително, во насока на обезбедување на повеќе расположливи финансиски средства за реализација на инвестиции во подобрување на конкурентноста на земјоделското производство, почнувајќи од 2018 година се воведува нова мерка за поддршка на трошоците за набавка на гориво за земјоделска механизација со која ќе се обезбеди компензација на трошоците за набавеното гориво за земјоделска механизација.

Начин на спроведување на мерките на директни плаќања

Спроведувањето на мерките од политиката на директни плаќања ќе се одвива:

- согласно процедурите на Интегрираниот систем за администрација и контрола (во натамошниот текст: ИСАК) и технички со целосно интегрирано функционирање на сите

предвидени елементи на системот согласно закон. Тоа значи постигнување на полна интероперабилност помеѓу регистрите и базите на податоци на релевантните институции во администрирање и контрола на мерките на поддршка. Во таа насока сите податоци на ниво на земјоделското стопанство, вклучително и податоците за животните од Регистрот за идентификација и регистрација на животни на Агенцијата за храна и ветеринарство ќе бидат обезбедувани преку Единствениот регистар на земјоделските стопанства во Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, а поднесувањето на барањата за поддршка ќе се врши на единствена апликациона форма и во зголемен процент по електронски пат;

- врз основа на просторно и реално определување на површината која е подобна за исплата на финансиската поддршка определена како графички пресек на обработената површина (СИЗП парцела) и површината со право на користење (катастарската парцела), а после обезбедување на услови за целосна дигитализација на катастарските парцели од страна на Агенцијата за катастар на недвижности и соодветно поврзување меѓу институциите преку веб сервис;

- условено од задолжителното исполнување на стандардите на вкрстена сообразност, односно минималните барања за добра земјоделска пракса и заштита на животната средина како услов за стекнување со правото за финансиска поддршка. До 2027 година обврската по сите барања од вкрстената сообразност ќе се однесува за сите корисници на финансиска поддршка. Во почетниот период од спроведување на програмата ќе се уреди начинот на утврдување на несообразноста со вкрстената сообразност и висината на процентот на намалување на директните плаќања при утврдена несообразност и одредбите соодветно ќе бидат применети;

- со примена на процентуално намалување на износот на висината на директните плаќања прогресивно со зголемување на пријавените капацитети со исклучок на земјоделските подсектори кои стопанисуваат во подрачја со отежнати услови за производство и се од значење за одржливоста на руралните средини поради недостатокот од алтернативи за вработување.

- согласно однапред дефиниран „Календар за исплата“ со определена динамика и рокови за исплата на субвенциите согласно потребите на земјоделците за финансирање на различните земјоделски активности. Промена во динамиката на исплата на директните плаќања во насока на нивно континуирано добивање во текот на годината.

- со различна висина на износот на финансиска поддршка за различното ниво на квалитет на производот таму каде што е возможно, пред се за млекото после остварување на системски услови за следење на квалитетот на производите при откупот како и за тутунот, почнувајќи од 2023 година.

Прегледот на планираната висина на финансиската поддршка по мерките за директни плаќања и начинот на нивно спроведување за периодот 2023-2027 година е претставен во Табела 1.

Табела 1. Преглед на мерките на директни плаќања за периодот 2023-2027

МЕРКА	2023	2024	2025	2026	2027
РАСТИТЕЛНО ПРОИЗВОДСТВО					
Поледелско производство и лековити, ароматични и зачински растенија по обработлива земјоделска површина:	6.000 ден/ха основна мерка за сите поледелски култури и лековити, ароматични и зачински растенија - Дополнителни за стратешки култури пченица, јачмен, пченка, сончоглед, маслодајна репка и ориз: - со задолжителна употреба на Ц1 сертифицирано семе и за Ц2 сертифицирано семе - 7.000 ден/ха за употреба на сертифицирано семе за пченица, јачмен, пченка и	6.000 ден/ха основна мерка за сите поледелски култури и лековити, ароматични и зачински растенија - Дополнителни за стратешки култури пченица, јачмен, пченка, сончоглед, маслодајна репка и ориз: - со задолжителна употреба на Ц1 сертифицирано семе и за Ц2 сертифицирано семе - 7.000 ден/ха за употреба на сертифицирано семе за пченица, јачмен, пченка и	6.000 ден/ха основна мерка за сите поледелски култури и лековити, ароматични и зачински растенија - Дополнителни за стратешки култури пченица, јачмен, пченка, сончоглед, маслодајна репка и ориз: - со задолжителна употреба на Ц1 сертифицирано семе и за Ц2 сертифицирано семе - 7.000 ден/ха за употреба на сертифицирано семе за пченица, јачмен, пченка и	6.000 ден/ха основна мерка за сите поледелски култури и лековити, ароматични и зачински растенија - Дополнителни за стратешки култури пченица, јачмен, пченка, сончоглед, маслодајна репка и ориз: - со задолжителна употреба на Ц1 сертифицирано семе и за Ц2 сертифицирано семе - 7.000 ден/ха за употреба на сертифицирано семе за пченица, јачмен, пченка и	6.000 ден/ха основна мерка за сите поледелски култури и лековити, ароматични и зачински растенија - Дополнителни за стратешки култури пченица, јачмен, пченка, сончоглед, маслодајна репка и ориз: - со задолжителна употреба на Ц1 сертифицирано семе и за Ц2 сертифицирано семе - 7.000 ден/ха за употреба на сертифицирано семе за пченица, јачмен, пченка и

	4.500 ден/ха за употреба на сертифицирано семе за сончоглед и маслодајна репка	4.500 ден/ха за употреба на сертифицирано семе за сончоглед и маслодајна репка	4.500 ден/ха за употреба на сертифицирано семе за сончоглед и маслодајна репка	4.500 ден/ха за употреба на сертифицирано семе за сончоглед и маслодајна репка	4.500 ден/ха за употреба на сертифицирано семе за сончоглед и маслодајна репка
	12.000 ден/ха за ориз	12.000 ден/ха за ориз	12.000 ден/ха за ориз	12.000 ден/ха за ориз	12.000 ден/ха за ориз
	Дополнителни по производство/принос	Дополнителни по производство/принос	Дополнителни по производство/принос	Дополнителни по производство/принос	Дополнителни по производство/принос
	6.000 ден/ха	6.000 ден/ха	6.000 ден/ха	6.000 ден/ха	6.000 ден/ха
	- продадени производи кај регистрирани откупувачи	- продадени производи кај регистрирани откупувачи	- продадени производи кај регистрирани откупувачи	- продадени производи кај регистрирани откупувачи	- продадени производи кај регистрирани откупувачи
	- мин. просечни приноси 3.000 кг/ха за пченица, 3.000 кг/ха за јачмен, 1.500 кг./ха за сончоглед, 1.800 кг/ха за маслодајна репка и 18.000 ден за 300кг/ха за афион	- мин. просечни приноси 3.000 кг/ха за пченица, 3.000 кг/ха за јачмен, 1.500 кг./ха за сончоглед, 1.800 кг/ха за маслодајна репка и 18.000 ден за 300кг/ха за афион	- мин. просечни приноси 3.000 кг/ха за пченица, 3.000 кг/ха за јачмен, 1.500 кг./ха за сончоглед, 1.800 кг/ха за маслодајна репка и 18.000 ден за 300кг/ха за афион	- мин. просечни приноси 3.000 кг/ха за пченица, 3.000 кг/ха за јачмен, 1.500 кг./ха за сончоглед, 1.800 кг/ха за маслодајна репка и 18.000 ден за 300кг/ха за афион	- мин. просечни приноси 3.000 кг/ха за пченица, 3.000 кг/ха за јачмен, 1.500 кг./ха за сончоглед, 1.800 кг/ха за маслодајна репка и 18.000 ден за 300кг/ха за афион

Градинарско производство обработлива земјоделска површина	10.000 ден/ха основна мерка за сите градинарски култури	10.000 ден/ха основна мерка за сите градинарски култури	10.000 ден/ха основна мерка за сите градинарски култури	10.000 ден/ха основна мерка за сите градинарски култури	10.000 ден/ха основна мерка за сите градинарски култури
	Дополнителни 20.000 ден/ха за најзастапени култури - домати, пиперка, краставици, корнишон, зелка, грав и компир	Дополнителни 20.000 ден/ха за најзастапени култури - домати, пиперка, краставици, корнишон, зелка, грав и компир	Дополнителни 20.000 ден/ха за најзастапени култури - домати, пиперка, краставици, корнишон, зелка, грав и компир	Дополнителни 20.000 ден/ха за најзастапени култури - домати, пиперка, краставици, корнишон, зелка, грав и компир	Дополнителни 20.000 ден/ха за најзастапени култури - домати, пиперка, краставици, корнишон, зелка, грав и компир
со производство во контролирани услови	120.000 ден/ха за производство продадено во период 01.01-15.05 - минимални количини кг/ха за оранжерии, односно пластеници кои се загреваат	120.000 ден/ха за производство продадено во период 01.01-15.05 - минимални количини кг/ха за оранжерии, односно пластеници кои се загреваат	120.000 ден/ха за производство продадено во период 01.01-15.05 - минимални количини кг/ха за оранжерии, односно пластеници кои се загреваат	120.000 ден/ха за производство продадено во период 01.01-15.05 - минимални количини кг/ха за оранжерии, односно пластеници кои се загреваат	120.000 ден/ха за производство продадено во период 01.01-15.05 - минимални количини кг/ха за оранжерии, односно пластеници кои се загреваат
за предадени количини во преработувачки капацитет	Во годишните програми ќе биде утврдена поддршката	Во годишните програми ќе биде утврдена поддршката	Во годишните програми ќе биде утврдена поддршката	Во годишните програми ќе биде утврдена поддршката	Во годишните програми ќе биде утврдена поддршката

Овоштарство обработлива земјоделска површина	12.000ден/ха основни субвенции	12.000ден/ха основни субвенции	12.000ден/ха основни субвенции	12.000ден/ха основни субвенции	12.000ден/ха основни субвенции
	Дополнителни субвенции за најзастанепени култури	Дополнителни субвенции за најзастанепени култури	Дополнителни субвенции за најзастанепени култури	Дополнителни субвенции за најзастанепени култури	Дополнителни субвенции за најзастанепени култури
	- 30.000 ден/ха за јаболко	- 30.000 ден/ха за јаболко	- 30.000 ден/ха за јаболко	- 30.000 ден/ха за јаболко	- 30.000 ден/ха за јаболко
	- 25.000 ден/ха за слива и праска	- 25.000 ден/ха за слива и праска	- 25.000 ден/ха за слива и праска	- 25.000 ден/ха за слива и праска	- 25.000 ден/ха за слива и праска
	- 22.000 ден за слива, вишна, цреша, кајсија и круша	- 22.000 ден за слива, вишна, цреша, кајсија и круша	- 22.000 ден за слива, вишна, цреша, кајсија и круша	- 22.000 ден за слива, вишна, цреша, кајсија и круша	- 22.000 ден за слива, вишна, цреша, кајсија и круша
	13.000 ден/ха за јапонско јаболко и лешник орев, бадем, калинка	13.000 ден/ха за јапонско јаболко и лешник орев, бадем, калинка	13.000 ден/ха за јапонско јаболко и лешник орев, бадем, калинка	13.000 ден/ха за јапонско јаболко и лешник орев, бадем, калинка	13.000 ден/ха за јапонско јаболко и лешник орев, бадем, калинка
предадени количини во преработувачки капацитет	Во годишните програми ќе биде утврдена поддршката	Во годишните програми ќе биде утврдена поддршката	Во годишните програми ќе биде утврдена поддршката	Во годишните програми ќе биде утврдена поддршката	Во годишните програми ќе биде утврдена поддршката

Лозови насади обработлива земјоделска површина	основна мерка од 12.000 ден/ха за сите лозови насади -дополнителни 28.000 ден/ха	основна мерка од 12.000 ден/ха за сите лозови насади -дополнителни 28.000 ден/ха	основна мерка од 12.000 ден/ха за сите лозови насади -дополнителни 28.000 ден/ха	основна мерка од 12.000 ден/ха за сите лозови насади -дополнителни 28.000 ден/ха	основна мерка од 12.000 ден/ха за сите лозови насади -дополнителни 28.000 ден/ха
	Во годишните програми ќе биде утврдена поддршката	Во годишните програми ќе биде утврдена поддршката	Во годишните програми ќе биде утврдена поддршката	Во годишните програми ќе биде утврдена поддршката	Во годишните програми ќе биде утврдена поддршката
Тупун договорен и продаден необработен ориентален ароматичен тупун	80 ден/кг за 1-ва класа, 70 ден/кг за 2-ра класа, 60 ден/кг за 3-та и останати класи	80 ден/кг за 1-ва класа, 70 ден/кг за 2-ра класа, 60 ден/кг за 3-та и останати класи	80 ден/кг за 1-ва класа, 70 ден/кг за 2-ра класа, 60 ден/кг за 3-та и останати класи	80 ден/кг за 1-ва класа, 70 ден/кг за 2-ра класа, 60 ден/кг за 3-та и останати класи	80 ден/кг за 1-ва класа, 70 ден/кг за 2-ра класа, 60 ден/кг за 3-та и останати класи

СТОЧАРСКО ПРОИЗВОДСТВО					
Говедарство обележано грло постаро од 12 месеци	1.400 ден/грло основна мерка	1.400 ден/грло основна мерка	1.400 ден/грло основна мерка	1.400 ден/грло основна мерка	1.400 ден/грло основна мерка
	2.600 ден/грло дополнителна субвенција	2.600 ден/грло дополнителна субвенција	2.600 ден/грло дополнителна субвенција	2.600 ден/грло дополнителна субвенција	2.600 ден/грло дополнителна субвенција
основно стадо за производство на говедско месо 12-24 месеци	1.500 ден/женско грло	1.500 ден/женско грло	1.500 ден/женско грло	1.500 ден/женско грло	1.500 ден/женско грло
заклани грла во регистриран кланичен капацитет	1.500 ден/грло	1.500 ден/грло	1.500 ден/грло	1.500 ден/грло	1.500 ден/грло
	4.000 ден/грло од 8- 24 месеци	плус 4.000 ден/грло од 8-24 месеци	плус 4.000 ден/грло од 8-24 месеци	плус 4.000 ден/грло од 8-24 месеци	плус 4.000 ден/грло од 8-24 месеци
Овчарство и козарство обележано грло постаро од 12 месеци	600 ден/грло основна мерка	600 ден/грло основна мерка	600 ден/грло основна мерка	600 ден/грло основна мерка	600 ден/грло основна мерка
	1.400 ден/грло дополнителна мерка	1.400 ден/грло дополнителна мерка	1.400 ден/грло дополнителна мерка	1.400 ден/грло дополнителна мерка	1.400 ден/грло дополнителна мерка
Заклано јагне и јаре во регистрирани кланични капацитети	400 ден/грло	400 ден/грло	400 ден/грло	400 ден/грло	400 ден/грло

Млеко (кравјо, овчо и козјо) литар предадено во преработувачки капацитет	Дополнителни: 6 ден/л овчо и козјо млеко 5 ден/л кравјо млеко	Дополнителни: 6 ден/л овчо и козјо млеко 5 ден/л кравјо млеко	Дополнителни: 6 ден/л овчо и козјо млеко 5 ден/л кравјо млеко	Дополнителни: 6 ден/л овчо и козјо млеко 5 ден/л кравјо млеко	Дополнителни: 6 ден/л овчо и козјо млеко 5 ден/л кравјо млеко	Дополнителни: 6 ден/л овчо и козјо млеко 5 ден/л кравјо млеко	Дополнителни: 6 ден/л овчо и козјо млеко 5 ден/л кравјо млеко
Свињарство женско приплодно грло	350 ден/грло основна мерка 650 ден/грло дополнителна мерка	350 ден/грло основна мерка 650 ден/грло дополнителна мерка	350 ден/грло основна мерка 650 ден/грло дополнителна мерка	350 ден/грло основна мерка 650 ден/грло дополнителна мерка	350 ден/грло основна мерка 650 ден/грло дополнителна мерка	350 ден/грло основна мерка 650 ден/грло дополнителна мерка	350 ден/грло основна мерка 650 ден/грло дополнителна мерка
предадени или заклати гоеници	1.000 ден/грло од 90 кг до 130 кг 2.000 ден/грло со тежина над 131 кг	1.000 ден/грло од 90 кг до 130 кг 2.000 ден/грло со тежина над 130 кг	1.000 ден/грло од 90 кг до 130 кг 2.000 ден/грло со тежина над 130 кг	1.000 ден/грло од 90 кг до 130 кг 2.000 ден/грло со тежина над 130 кг	1.000 ден/грло од 90 кг до 130 кг 2.000 ден/грло со тежина над 130 кг	1.000 ден/грло од 90 кг до 130 кг 2.000 ден/грло со тежина над 130 кг	1.000 ден/грло од 90 кг до 130 кг 2.000 ден/грло со тежина над 130 кг
Живинарство одгледани и продадени бројлери	40 ден/грло	40 ден/грло	40 ден/грло	40 ден/грло	40 ден/грло	40 ден/грло	40 ден/грло
амортизирани несилки заклати во регистриран кланичен капацитет	120 ден/грло	120 ден/грло	120 ден/грло	120 ден/грло	120 ден/грло	120 ден/грло	120 ден/грло

Пчеларство	200 ден/пчелно семејство основна мерка и 400 ден/пчелно семејство дополнителна мерка од 10 до 50 пчелни семејства со потврда од пчеларско здружение 250 ден/пчелно семејство основна мерка и 550 ден/пчелно семејство дополнителна мерка над 50 пчелни семејства запишани во евиденција на примарни производители од храна на животинско потекло во АХВ и потврда од пчеларско здружение	200 ден/пчелно семејство основна мерка и 400 ден/пчелно семејство дополнителна мерка од 10 до 50 пчелни семејства со потврда од пчеларско здружение 250 ден/пчелно семејство основна мерка и 550 ден/пчелно семејство дополнителна мерка над 50 пчелни семејства запишани во евиденција на примарни производители од храна на животинско потекло во АХВ и потврда од пчеларско здружение	200 ден/пчелно семејство основна мерка и 400 ден/пчелно семејство дополнителна мерка од 10 до 50 пчелни семејства со потврда од пчеларско здружение 250 ден/пчелно семејство основна мерка и 550 ден/пчелно семејство дополнителна мерка над 50 пчелни семејства запишани во евиденција на примарни производители од храна на животинско потекло во АХВ и потврда од пчеларско здружение	200 ден/пчелно семејство основна мерка и 400 ден/пчелно семејство дополнителна мерка од 10 до 50 пчелни семејства со потврда од пчеларско здружение 250 ден/пчелно семејство основна мерка и 550 ден/пчелно семејство дополнителна мерка над 50 пчелни семејства запишани во евиденција на примарни производители од храна на животинско потекло во АХВ и потврда од пчеларско здружение	200 ден/пчелно семејство основна мерка и 400 ден/пчелно семејство дополнителна мерка од 10 до 50 пчелни семејства со потврда од пчеларско здружение 250 ден/пчелно семејство основна мерка и 550 ден/пчелно семејство дополнителна мерка над 50 пчелни семејства запишани во евиденција на примарни производители од храна на животинско потекло во АХВ и потврда од пчеларско здружение
Лабораториска анализа на физички и хемиски својства на мед	50% од трошоци за една лабораториска анализа на мед	50% од трошоци за една лабораториска анализа на мед	50% од трошоци за една лабораториска анализа на мед	50% од трошоци за една лабораториска анализа на мед	50% од трошоци за една лабораториска анализа на мед
Земјоделци од мал обем	Условите за земјоделци од мал обем ќе бидат утврдени во годишните програми	Условите за земјоделци од мал обем ќе бидат утврдени во годишните програми	Условите за земјоделци од мал обем ќе бидат утврдени во годишните програми	Условите за земјоделци од мал обем ќе бидат утврдени во годишните програми	Условите за земјоделци од мал обем ќе бидат утврдени во годишните програми

ПРОМЕНЛИВИ ВЛЕЗНИ ЕЛЕМЕНТИ ВО ЗЕМЈОДЕЛСКОТО ПРОИЗВОДСТВО					
Поддршка на трошоците за набавка на гориво за земјоделска механизација	До 100% од просечните годишни трошоци за обработка на единица површина по култури	До 100% од просечните годишни трошоци за обработка на единица површина по култури	До 100% од просечните годишни трошоци за обработка на единица површина по култури	До 100% од просечните годишни трошоци за обработка на единица површина по култури	До 100% од просечните годишни трошоци за обработка на единица површина по култури
Производство на домашен лозов и овошен саден материјал	30 ден/ садница од категорија САС (стандарден) саден материјал	30 ден/ садница од категорија САС (стандарден) саден материјал	30 ден/ садница од категорија САС (стандарден) саден материјал	30 ден/ садница од категорија САС (стандарден) саден материјал	30 ден/ садница од категорија САС (стандарден) саден материјал
Производство на садница од категорија САС (стандарден) саден материјал	35 ден/ садница од повисока категорија на сертифициран саден материјал	35 ден/ садница од повисока категорија на сертифициран саден материјал	35 ден/ садница од повисока категорија на сертифициран саден материјал	35 ден/ садница од повисока категорија на сертифициран саден материјал	35 ден/ садница од повисока категорија на сертифициран саден материјал
Производство на сертифициран посадочен материјал за градинарски производи и цветни култури	8 ден/младо растение во градинарство	8 ден/младо растение во градинарство	8 ден/младо растение во градинарство	8 ден/младо растение во градинарство	8 ден/младо растение во градинарство
4 денари по продадено младо растение за цвеќе	4 денари по продадено младо растение за цвеќе	4 денари по продадено младо растение за цвеќе	4 денари по продадено младо растение за цвеќе	4 денари по продадено младо растение за цвеќе	4 денари по продадено младо растение за цвеќе
Производство на млади растенија од цвеќе во инвитро услови	10 ден за продадено растение во инвитро услови максимално број растенија 615.000 по корисник	10 ден за продадено растение во инвитро услови максимално број растенија 615.000 по корисник	10 ден за продадено растение во инвитро услови максимално број растенија 615.000 по корисник	10 ден за продадено растение во инвитро услови максимално број растенија 615.000 по корисник	10 ден за продадено растение во инвитро услови максимално број растенија 615.000 по корисник
3 ден за продадено цвеќе во инвитро услови максимално број растенија 50.000 цвеќиња во саксија по корисник	3 ден за продадено цвеќе во инвитро услови максимално број растенија 50.000 цвеќиња во саксија по корисник	3 ден за продадено цвеќе во инвитро услови максимално број растенија 50.000 цвеќиња во саксија по корисник	3 ден за продадено цвеќе во инвитро услови максимално број растенија 50.000 цвеќиња во саксија по корисник	3 ден за продадено цвеќе во инвитро услови максимално број растенија 50.000 цвеќиња во саксија по корисник	3 ден за продадено цвеќе во инвитро услови максимално број растенија 50.000 цвеќиња во саксија по корисник

производство на цвеќе во саксија	3 ден за продадено цвеќе во саксија максимален број 50.000 цвеќиња во саксија по корисник	3 ден за продадено цвеќе во саксија максимален број 50.000 цвеќиња во саксија по корисник			
Произведен и продаден домашен сертифициран семенски материјал од прва и втора генерација за житни, фуражни, индустриски, градинарски култури, компир цветни култури	20.000 ден/ха за прва генерација Ц1 и 10.000 ден/ха за втора генерација Ц2 80.000 ден/ха за тутун -минимална прифатлива сертифицирана количина за житни култури е 2,5 т/ха пријавена површина со 50 % продадени количини од произведените	20.000 ден/ха за прва генерација Ц1 и 10.000 ден/ха за втора генерација Ц2 80.000 ден/ха за тутун -минимална прифатлива сертифицирана количина за житни култури е 2,5 т/ха пријавена површина со 50 % продадени количини од произведените	20.000 ден/ха за прва генерација Ц1 и 10.000 ден/ха за втора генерација Ц2 80.000 ден/ха за тутун -минимална прифатлива сертифицирана количина за житни култури е 2,5 т/ха пријавена површина со 50 % продадени количини од произведените	20.000 ден/ха за прва генерација Ц1 и 10.000 ден/ха за втора генерација Ц2 80.000 ден/ха за тутун -минимална прифатлива сертифицирана количина за житни култури е 2,5 т/ха пријавена површина со 50 % продадени количини од произведените	прва генерација Ц1 и 10.000 ден/ха за втора генерација Ц2 80.000 ден/ха за тутун -минимална прифатлива сертифицирана количина за житни култури е 2,5 т/ха пријавена површина со 50 % продадени количини од произведените -минимална прифатлива сертифицирана количина за сточен грашок е 1 тон по хектар пријавена површина

Производство на предосновен и основен семенски материјал за житни култури	произведен и продаден семенски материјал, вклучително и за сопствени потреби: - 20 ден/кг предосновен - 10 ден/кг основен	произведен и продаден семенски материјал, вклучително и за сопствени потреби: - 20 ден/кг предосновен - 10 ден/кг основен	произведен и продаден семенски материјал, вклучително и за сопствени потреби: - 20 ден/кг предосновен - 10 ден/кг основен	произведен и продаден семенски материјал, вклучително и за сопствени потреби: - 20 ден/кг предосновен - 10 ден/кг основен	произведен и продаден семенски материјал, вклучително и за сопствени потреби: - 20 ден/кг предосновен - 10 ден/кг основен
Финансиска подршка за спроведување на DUS (Distinctiveness, Uniformity, Stability) тест и регистрација на новосодадена сорта	50% од трошоците за DUS тестот по новосодадена сорта	50% од трошоците за DUS тестот по новосодадена сорта	50% од трошоците за DUS тестот по новосодадена сорта	50% од трошоците за DUS тестот по новосодадена сорта	50% од трошоците за DUS тестот по новосодадена сорта
Финансиска подршка за складирање на пченица и јачмен од домашно производство	50 % од просечните годишни трошоци за складиштење на пченица и јачмен	50 % од просечните годишни трошоци за складиштење на пченица и јачмен	50 % од просечните годишни трошоци за складиштење на пченица и јачмен	50 % од просечните годишни трошоци за складиштење на пченица и јачмен	50 % од просечните годишни трошоци за складиштење на пченица и јачмен

Помош во сточарски сектор	12.000.000 ден Помош во сточарскиот сектор за покривање на административни трошоци за воспоставување и одржување на матично книговодство	12.000.000 ден Помош во сточарскиот сектор за покривање на административни трошоци за воспоставување и одржување на матично книговодство	12.000.000 ден Помош во сточарскиот сектор за покривање на административни трошоци за воспоставување и одржување на матично книговодство	12.000.000 ден Помош во сточарскиот сектор за покривање на административни трошоци за воспоставување и одржување на матично книговодство	12.000.000 ден Помош во сточарскиот сектор за покривање на административни трошоци за воспоставување и одржување на матично книговодство
Кофинансирање на набавката на матични растенија од категорија основен саден материјал во овоштарството и лозарството и поддршка за откуп на лиценцни права за патентирани сорти	50 % од трошоците	50 % од трошоците	50 % од трошоците	50 % од трошоците	50 % од трошоците
Дополнителни директни плаќања пчелни семејства за селекција на пчелни матици	2.000 денари за пчелно семејство вклучено во селекција за производство на пчелни матици	2.000 денари за пчелно семејство вклучено во селекција за производство на пчелни матици	2.000 денари за пчелно семејство вклучено во селекција за производство на пчелни матици	2.000 денари за пчелно семејство вклучено во селекција за производство на пчелни матици	2.000 денари за пчелно семејство вклучено во селекција за производство на пчелни матици

Добиено теле по пат на В/О и ембрио трансфер	- 1.200 ден/ добиено и регистрирано теле	- 1.200 ден/ добиено и регистрирано теле	- 1.200 ден/ добиено и регистрирано теле	- 1.200 ден/ добиено и регистрирано теле	- 1.200 ден/ добиено и регистрирано теле
	- 2.500 ден/ добиено и регистрирано женско теле по пат на примена на полово преддефинирано семе (sex semen)	- 2.500 ден/ добиено и регистрирано женско теле по пат на примена на полово преддефинирано семе (sex semen)	- 2.500 ден/ добиено и регистрирано женско теле по пат на примена на полово преддефинирано семе (sex semen)	- 2.500 ден/ добиено и регистрирано женско теле по пат на примена на полово преддефинирано семе (sex semen)	- 2.500 ден/ добиено и регистрирано женско теле по пат на примена на полово преддефинирано семе (sex semen)
Еднодневни бројлерски пилиња и јајценосни хибриди	5 ден/грло за сопствени потреби	5 ден/грло за сопствени потреби	5 ден/грло за сопствени потреби	5 ден/грло за сопствени потреби	5 ден/грло за сопствени потреби
	10 ден/грло продадени	10 ден/грло продадени	10 ден/грло продадени	10 ден/грло продадени	10 ден/грло продадени
Анализа на физичките и хемиските својства на почвата	80% од трошоците за анализа без ДДВ, но не повеќе од 12.000 ден предлог земјоделско стопанство	80% од трошоците за анализа без ДДВ, но не повеќе од 12.000 ден предлог земјоделско стопанство	80% од трошоците за анализа без ДДВ, но не повеќе од 12.000 ден предлог земјоделско стопанство	80% од трошоците за анализа без ДДВ, но не повеќе од 12.000 ден предлог земјоделско стопанство	80% од трошоците за анализа без ДДВ, но не повеќе од 12.000 ден предлог земјоделско стопанство

Премии за осигурување на примарното земјоделско производство од природни непогоди и неповолни климатски настани	60% од трошокот на премија за осигурување за надоместок на штета врз земјоделското производство во максимален износ од 150.000 ден/земјоделско стопанство	60% од трошокот на премија за осигурување за надоместок на штета врз земјоделското производство во максимален износ од 150.000 ден/земјоделско стопанство	60% од трошокот на премија за осигурување за надоместок на штета врз земјоделското производство во максимален износ од 150.000 ден/земјоделско стопанство	60% од трошокот на премија за осигурување за надоместок на штета врз земјоделското производство во максимален износ од 150.000 ден/земјоделско стопанство	60% од трошокот на премија за осигурување за надоместок на штета врз земјоделското производство во максимален износ од 150.000 ден/земјоделско стопанство
	Дополнителни:	Дополнителни:	Дополнителни:	Дополнителни:	Дополнителни:
Помош за одделни категории носители на земјоделско стопанство ќе се користат согласно член 102 од Законот за земјоделство и рурален развој	Дополнителни: - 5% на правно лице регистрирано во ЕРЗС како земјоделско стопанство основано од носителот или членот на семејно-земјоделско стопанство - 10% на млад земјоделец носител на семејно-земјоделско стопанство за период од 5 години	Дополнителни: - 5% на правно лице регистрирано во ЕРЗС како земјоделско стопанство основано од носителот или членот на семејно-земјоделско стопанство - 10% на млад земјоделец носител на семејно-земјоделско стопанство за период од 5 години	Дополнителни: - 5% на правно лице регистрирано во ЕРЗС како земјоделско стопанство основано од носителот или членот на семејно-земјоделско стопанство - 10% на млад земјоделец носител на семејно-земјоделско стопанство за период од 5 години	Дополнителни: - 5% на правно лице регистрирано во ЕРЗС како земјоделско стопанство основано од носителот или членот на семејно-земјоделско стопанство - 10% на млад земјоделец носител на семејно-земјоделско стопанство за период од 5 години	Дополнителни: - 5% на правно лице регистрирано во ЕРЗС како земјоделско стопанство основано од носителот или членот на семејно-земјоделско стопанство - 10% на млад земјоделец носител на семејно-земјоделско стопанство за период од 5 години

	- 20% на носител на семејно-земјоделско стопанство кој е регистриран вршител на земјоделска дејност согласно со Законот за вршење на земјоделска дејност или е регистриран како индивидуален земјоделец согласно со Законот за пензиското и инвалидското осигурување	- 20% на носител на семејно-земјоделско стопанство кој е регистриран вршител на земјоделска дејност согласно со Законот за вршење на земјоделска дејност или е регистриран како индивидуален земјоделец согласно со Законот за пензиското и инвалидското осигурување	- 20% на носител на семејно-земјоделско стопанство кој е регистриран вршител на земјоделска дејност согласно со Законот за вршење на земјоделска дејност или е регистриран како индивидуален земјоделец согласно со Законот за пензиското и инвалидското осигурување	- 20% на носител на семејно-земјоделско стопанство кој е регистриран вршител на земјоделска дејност согласно со Законот за вршење на земјоделска дејност или е регистриран како индивидуален земјоделец согласно со Законот за пензиското и инвалидското осигурување	- 20% на носител на семејно-земјоделско стопанство кој е регистриран вршител на земјоделска дејност согласно со Законот за вршење на земјоделска дејност или е регистриран како индивидуален земјоделец согласно со Законот за пензиското и инвалидското осигурување
Директни плаќања за членови на земјоделски задруги	10% на вкупниот пресметан износ на директни плаќања	10% на вкупниот пресметан износ на директни плаќања	10% на вкупниот пресметан износ на директни плаќања	10% на вкупниот пресметан износ на директни плаќања	10% на вкупниот пресметан износ на директни плаќања

V. МЕРКИ ОД ПОЛИТИКАТА НА РУРАЛЕН РАЗВОЈ И АКТИВНОСТИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА МЕРКИТЕ СО ВРЕМЕНСКИ РАСПОРЕД И РОКОВИ

Една од стратешките цели кои се утврдени во Националната стратегија за земјоделство и рурален развој за периодот 2021-2027, а се постигнуваат преку годишните програми, е примената на еколошки практики во производството кои водат кон намалување на влијанието на климатските промени и прилагодување кон истите. Со оваа стратешка цел ќе се придонесе кон ублажување на климатските промени, соодветно прилагодување кон истите и паралелно со тој процес да се зголеми примената и користењето на одржливи извори на енергија. Се планира преку активни мерки да се поттикне развојот на одржлив начин, преку ефикасно користење на природните ресурси како што се водата, почвата и воздухот и да се придонесе кон заштита на биодиверзитетот, подобрување на услугите на екоосистемот и зачувување на природните живеалишта и заштитените предели.

Климатските промени имаат сериозно влијание на земјоделството во Република Северна Македонија преку намалени приноси, потреба за дополнително наводнување или одводнување и зголемена појава на нетипични болести кај растенијата и животните. Со цел ублажување на климатските промени и прилагодување кон истите, ќе бидат стимулирани практики кои не влијаат на климата преку нивно воведување во барањата за вкрстена сообразност и со зголемен интензитет на кофинансирање на потребните инвестиции.

Негативното влијание од промените ќе се ублажува преку поддршка за набавка на заштитна опрема, ефикасни системи за користење на водата, како и ќе се поттикнува промена на сортите соодветни на идниот климатски режим, особено за најчувствителните подсектори. Посебно внимание ќе се обрати на стимулирање на инвестициите за производство на енергија од одржливи извори на самото стопанство и подбрување на енергетската ефикасност. Земјоделците ќе бидат поддржани со соодветни советодавни пакети за правилни практики и обуки за намалување на влијанието од промените. Еден од главните одговори ќе биде реализација на големи капитални инвестиции за рехабилитација на постојните и изградба нови хидросистеми за наводнување и одводнување кои треба ја подобрат регионалната достапност на водата во текот на периодите за наводнување, како и заштитата од поплави.

Почвата е најзначајниот природен ресурс и основа за земјоделското производство и од здравата и плодна почва зависи обезбедувањето на доволно храна за населението. Интервенциите на политиката во насока на заштита на почвата од деградација ќе бидат стриктно почитување на барањата од областа на вкрстената сообразност за покривка на почвата, заштита од ерозија, поддршка на инвестиции за прецизно земјоделство со употреба на сензори за оптимална примена на агро-технички мерки и обезбедување на финансиска поддршка за агроеколошки мерки. Прецизното земјоделство кое ја дозира употребата вода и ѓубрива согласно потребите ќе биде промовирано и преку операционите програми на организациите на производители и поддржано од Системот за знаење и иновации во земјоделството преку наменски совети и обуки. Со кофинансирање на плановите на сточарските стопанства за исполнување на условите за заштита на средината и обезбедување на земјиште за дислокација на фармите ќе се намалат ризиците по загадување на ресурсите.

Земјоделската активност зависи многу од различните видови на биодиверзитет, но исто така и игра важна улога во зачувувањето на животните средини и видовите кои се наоѓаат на земјоделското земјиште. Интервенциите на политиката кои ќе се превземат кон остварување на поставената цел ќе бидат директни и индиректни. Во првите спаѓа

финансиската поддршка на зачувување и заштита на автохтоните одгледувачки раси на животни и сорти на растенија и примена на агроеколошки практики релевантни за биодиверзитетот, како и наметнување на обврски на производителите за заштита на биодиверзитетот кои се дел од вкрстената сообразност. Од друга страна, индиректни поволни ефекти ќе се постигнат преку поддршката на сточарските активности кои со ниско-интензивното одгледување на животни преку испаша придонесуваат за заштита на биодиверзитетот. Примената на подобрени агротехнички практики, дигитално земјоделство, природна контрола на како што се прецизно и приноси со помала употреба на вода, ѓубрива и пестициди иновации. Од причина што одржувањето на повеќе различни карактеристики на пејзажот на земјоделско земјиште придонесува за заштита на биодиверзитетот, до крајот на стратешкиот период ќе биде анализирана состојбата и внесени првите карактеристики на пејзажот во националните земјоделски политики.

Политиката за рурален развој за периодот од 2023-2027 година ќе се спроведува преку мерките за рурален развој претставени во Табела 2.

Табела 2: Преглед на мерките за рурален развој по приоритетни области за периодот 2023-2027

Код	Назив	Образложение	ко-финансирање/директна помош/финансиска помош				
			2023	2024	2025	2026	2027
1 Мерки за подобрување на конкурентноста на земјоделскиот сектор, економската одржливост и приходот на земјоделските стопанства							
11	Поттикнување на трансфер на знаење и иновации во земјоделството и руралните средини						
111	Обука и информирање на земјоделските производители	- за организирање и одржување на обуки и информативни сесии во дефинирани области на носители, членови или вработени во земјоделски стопанства регистрирани во ЕРЗС (како и за членови на признати организации на одгледувачи на животни) - задолжителни обуки за земјоделците за членови на земјоделски стопанства кои се корисници на определени мерки на финансиска поддршка - задолжителни обуки за даватели на советодавни услуги во земјоделството и руралниот развој - обезбедување услуги поврзани со трансфер на знаење во демонстративно-показни земјоделски стопанства вклучително и поддршка обезбедена за ваквите стопанства	- до 100%	- до 100%	- до 100%	- до 100%	- до 100%

	- основање на правни лица за вршење на нестопанска дејност од областа на советодавни, консултативни и информативни услуги во земјоделството и шумарството и достигнување на соодветни квалификации на кадровскиот потенцијал, административни и технички капацитети за извршување на услугите, со исклучок на инвестиции во основни средства	- до 80% за воспоставување е на приватни даватели на советодавни услуги и се намалува на годишно ниво за најмалку 5% од претходната година, во период до шест години	- до 80% за воспоставување е на приватни даватели на советодавни услуги и се намалува на годишно ниво за најмалку 5% од претходната година, во период до шест години	- до 80% за воспоставување е на приватни даватели на советодавни услуги и се намалува на годишно ниво за најмалку 5% од претходната година, во период до шест години	- до 80% за воспоставување е на приватни даватели на советодавни услуги и се намалува на годишно ниво за најмалку 5% од претходната година, во период до шест години	- до 80% за воспоставување е на приватни даватели на советодавни услуги и се намалува на годишно ниво за најмалку 5% од претходната година, во период до шест години
Советодавни услуги за развој на земјоделството (финансирање на Земјоделскиот советодавен систем)	- поддршка за земјоделски стопанства со цел користење на советодавни услуги особено во области и за корисници дефинирани согласно акти како дел од воспоставениот Земјоделски советодавен систем	- до 90% за користење на советодавни услуги и 100% за одредени услуги, но не повеќе од 100.000 ден/корисник годишно	- до 90% за користење на советодавни услуги и 100% за одредени услуги, но не повеќе од 100.000 ден/корисник годишно	- до 90% за користење на советодавни услуги и 100% за одредени услуги, но не повеќе од 100.000 ден/корисник годишно	- до 90% за користење на советодавни услуги и 100% за одредени услуги, но не повеќе од 100.000 ден/корисник годишно	- до 90% за користење на советодавни услуги и 100% за одредени услуги, но не повеќе од 100.000 ден/корисник годишно

Зајакнување на пазарната ориентацијата и зголемување на конкурентноста, со особен фокус на истражувањето, технологијата и дигитализацијата						
12	Инвестиции во капиталот за оптимизација на трошоците во производството и рационализација на трудот	- за унапредување на физичкиот потенцијал на земјоделското стопанство преку инвестиции во основни средства	- 50% - 60% во подрачја со ограничени можности за земјоделско производство (ПОМ), - 65% во ПОМ кога носителот на инвестицијата е млад земјоделец, - 55% во останатите подрачја кога носителот на инвестицијата е млад земјоделец, - 75% во недостапни рурални заедници - 60% доколку инвестицијата придонесува за заштита и	- 50% - 60% во подрачја со ограничени можности за земјоделско производство (ПОМ), - 65% во ПОМ кога носителот на инвестицијата е млад земјоделец, - 55% во останатите подрачја кога носителот на инвестицијата е млад земјоделец, - 75% во недостапни рурални заедници - 60% доколку инвестицијата придонесува за заштита и	- 50% - 60% во подрачја со ограничени можности за земјоделско производство (ПОМ), - 65% во ПОМ кога носителот на инвестицијата е млад земјоделец, - 55% во останатите подрачја кога носителот на инвестицијата е млад земјоделец, - 75% во недостапни рурални заедници - 60% доколку инвестицијата придонесува за заштита и	- 50% - 60% во подрачја со ограничени можности за земјоделско производство (ПОМ), - 65% во ПОМ кога носителот на инвестицијата е млад земјоделец, - 55% во останатите подрачја кога носителот на инвестицијата е млад земјоделец, - 75% во недостапни рурални заедници - 60% доколку инвестицијата придонесува за заштита и
121		- за типови на опрема/ механизација кои не се опфатени со ИПАРД програмата или нивната вредност е помала од минималниот праг за инвестиции кои се прифатливи преку ИПАРД програмата, вклучително инвестиции кои се реализираат преку деловен план за реструктурирање со цел достигнување на економска одржливост со задолжително користење на советодавни услуги	- 50% - 60% во подрачја со ограничени можности за земјоделско производство (ПОМ), - 65% во ПОМ кога носителот на инвестицијата е млад земјоделец, - 55% во останатите подрачја кога носителот на инвестицијата е млад земјоделец, - 75% во недостапни рурални заедници - 60% доколку инвестицијата придонесува за заштита и	- 50% - 60% во подрачја со ограничени можности за земјоделско производство (ПОМ), - 65% во ПОМ кога носителот на инвестицијата е млад земјоделец, - 55% во останатите подрачја кога носителот на инвестицијата е млад земјоделец, - 75% во недостапни рурални заедници - 60% доколку инвестицијата придонесува за заштита и	- 50% - 60% во подрачја со ограничени можности за земјоделско производство (ПОМ), - 65% во ПОМ кога носителот на инвестицијата е млад земјоделец, - 55% во останатите подрачја кога носителот на инвестицијата е млад земјоделец, - 75% во недостапни рурални заедници - 60% доколку инвестицијата придонесува за заштита и	- 50% - 60% во подрачја со ограничени можности за земјоделско производство (ПОМ), - 65% во ПОМ кога носителот на инвестицијата е млад земјоделец, - 55% во останатите подрачја кога носителот на инвестицијата е млад земјоделец, - 75% во недостапни рурални заедници - 60% доколку инвестицијата придонесува за заштита и

		за интензивни насади - 75% за набавка на приплоден добиток	за интензивни насади - 75% за набавка на приплоден добиток	за интензивни насади - 75% за набавка на приплоден добиток	за интензивни насади - 75% за набавка на приплоден добиток	за интензивни насади - 75% за набавка на приплоден добиток	за интензивни насади - 75% за набавка на приплоден добиток
123	Поддршка за промена на сортната структура во лозарството и овоштарството	- реконструкција на лозови и овошни насади овозможена и за други култури кои се различни од постоечката, - реконструкција на постојаните овошни и лозови насади - поддршка за промена на сортната структура со високо профитабилни сортни за површни до 1 хектар	- до 80% од трошоците за промена на сортната структура	- до 80% од трошоците за промена на сортната структура	- до 80% од трошоците за промена на сортната структура	- до 80% од трошоците за промена на сортната структура	- до 80% од трошоците за промена на сортната структура
124	Поддршка за подобрување на генетскиот потенцијал на семејните фарми	- поголемо искористување на репродуктивните капацитети - побрзо размножување на чисто-расни животни кои ќе се користат како дарителки на ембриони, а како примателки помалку вредни раси и расни структури - производство на елитни бикови од специјално одбрани родители во висока приплодна и производна вредност и елиминирање на увозот на скапи машини приплодници - производство на женски високо- вреден приплоден материјал преку користење на ембриони од сопствено	- до 100% од трошоците за воспоставување е на регионален центар за Ембрио- Трансфер	- до 100% од трошоците за воспоставување е на регионален центар за Ембрио- Трансфер	- до 100% од трошоците за воспоставување е на регионален центар за Ембрио- Трансфер	- до 100% од трошоците за воспоставување е на регионален центар за Ембрио- Трансфер	- до 100% од трошоците за воспоставување е на регионален центар за Ембрио- Трансфер

		производство и елиминирање на увозот на скап и жив материјал - елиминирање на адаптациониот и аклиматизациониот синдром - спречување во ширење на заразни болести				до 80% од вкупните прифатливи трошоци на инвестицијата за соработка до 120.000 евра по проект во времетраење од најмногу три години	до 80% од вкупните прифатливи трошоци на инвестицијата за соработка до 120.000 евра по проект во времетраење од најмногу три години	до 80% од вкупните прифатливи трошоци на инвестицијата за соработка до 120.000 евра по проект во времетраење од најмногу три години	до 80% од вкупните прифатливи трошоци на инвестицијата за соработка до 120.000 евра по проект во времетраење од најмногу три години
125	Соработка за развој на нови производи, процеси и технологии во земјоделскиот и прехранбен сектор (интегрирани проекти)	да се подобрат односите помеѓу земјоделците и преработувачите, да се подигне нивото на иновации во земјоделскиот и прехранбениот сектор, да се подобри маркетингот и зголеми продажбата на земјоделските производи и подобри перцепцијата на потрошувачите за висококвалитетни локални прехранбени производи	/			до 80% од вкупните прифатливи трошоци на инвестицијата за соработка до 120.000 евра по проект во времетраење од најмногу три години	до 80% од вкупните прифатливи трошоци на инвестицијата за соработка до 120.000 евра по проект во времетраење од најмногу три години	до 80% од вкупните прифатливи трошоци на инвестицијата за соработка до 120.000 евра по проект во времетраење од најмногу три години	до 80% од вкупните прифатливи трошоци на инвестицијата за соработка до 120.000 евра по проект во времетраење од најмногу три години
126	Поволни рурални кредити за поддршка на инвестициите за рурален развој и трговијата со земјоделски производи	Докапитализирање на МБП заради: - тековно функционирање на ЗКДФ - намалување на каматните стапки на 2% фиксно годишно за одредени корисници - обезбедување на кредитна линија за откуп на земјоделски производи Кофинансирање на: - банкарски гаранции за обезбедување на земјоделските кредити - каматната стапка за инвестиции кои се финансирани од ИПАРД инструментот и годишната програма за рурален развој до 500.000 евра	- трансфер на ликвидни средства за функционирање на ЗКДФ (обезбедени од донаторски линии) и за кофинансирање на банкарски гаранции и намалување на каматните стапки од каматните	- трансфер на ликвидни средства за функционирање на ЗКДФ и за кофинансирање на банкарски гаранции и намалување на каматните стапки од	- трансфер на ликвидни средства за функционирање на ЗКДФ и за кофинансирање на банкарски гаранции и намалување на каматните стапки од	- трансфер на ликвидни средства за функционирање на ЗКДФ и за кофинансирање на банкарски гаранции и намалување на каматните стапки од	- трансфер на ликвидни средства за функционирање на ЗКДФ и за кофинансирање на банкарски гаранции и намалување на каматните стапки од	- трансфер на ликвидни средства за функционирање на ЗКДФ и за кофинансирање на банкарски гаранции и намалување на каматните стапки од	- трансфер на ликвидни средства за функционирање на ЗКДФ и за кофинансирање на банкарски гаранции и намалување на каматните стапки од

		стапки (од буџет на РМ) - 50% од вредноста на гаранцијата за кредитите - 50 % за кофинансирањ е на каматната стапка за кредити кои имаат годишна каматна стапка во висина до 8% на годишно ниво	- 50% од вредноста на гаранцијата за кредитите - 50 % за кофинансирањ е на каматната стапка за кредити кои имаат годишна каматна стапка во висина до 8% на годишно ниво	- 50% од вредноста на гаранцијата за кредитите - 50 % за кофинансирањ е на каматната стапка за кредити кои имаат годишна каматна стапка во висина до 8% на годишно ниво	- 50% од вредноста на гаранцијата за кредитите - 50 % за кофинансирањ е на каматната стапка за кредити кои имаат годишна каматна стапка во висина до 8% на годишно ниво	- 50% од вредноста на гаранцијата за кредитите - 50 % за кофинансирањ е на каматната стапка за кредити кои имаат годишна каматна стапка во висина до 8% на годишно ниво
Инвестиции во инфраструктура за создавање на предуслови за развој на земјоделството и заштита од природните непогоди	- инвестиции наменети за инфраструктура за пристап до земјоделското земјиште - активности за консолидација на земјоделско земјиште и подобрување на земјоделското земјиште - трансформација на неземјоделско или земјоделско необработено земјиште во обработливо (со ослободување од закупнината првата година и намалување во рок од 5 год) - активности за заштита на земјоделско производство оштетено од природни непогоди, кои се однесуваат за	- до 100% - 65% за трансформациј а на неземјоделско или земјоделско необработено земјиште во обработливо	- до 100% - 65% за трансформациј а на неземјоделско или земјоделско необработено земјиште во обработливо	- до 100% - 65% за трансформациј а на неземјоделско или земјоделско необработено земјиште во обработливо	- до 100% - 65% за трансформациј а на неземјоделско или земјоделско необработено земјиште во обработливо	- до 100% - 65% за трансформациј а на неземјоделско или земјоделско необработено земјиште во обработливо

		чистење на каналска мрежа за одводнување и наводнување и регулирање на речни корита за заштита од поплави							
		- инвестиции наменети за снабдување со електрична енергија и водоснабдување							
		- инвестиции наменети за водостопанство (изградба и обновување на системи за наводнување со акцент на микро- акумулации и микро- иригациони системи)							
13	Подобрување на положбата на земјоделците во синириот на додадена вредност на земјоделски производи								
131	Економско здружување на земјоделски стопанства за заедничко вршење на земјоделска дејност	- за воспоставување и функционирање на земјоделски задруги: бруто плата на менаџерот, канцелариски простор, административни и стручни капацитети, промоција и информирање - инвестиции за набавка на земјоделска механизација - техничка помош за формирање и зајакнување на капацитетите на задругата во период од најмногу 5 години од основањето - поддршка на обуката за менаџерите на земјоделските задруги	- 100% за првата година од основањето со намалување за 20% секоја наредна година од основаните за период од пет години	- 100% за првата година од основањето со намалување за 20% секоја наредна година од основаните за период од пет години	- 100% за првата година од основањето со намалување за 20% секоја наредна година од основаните за период од пет години	- 100% за првата година од основањето со намалување за 20% секоја наредна година од основаните за период од пет години	- 100% за првата година од основањето со намалување за 20% секоја наредна година од основаните за период од пет години	- 100% за првата година од основањето со намалување за 20% секоја наредна година од основаните за период од пет години	- 100% за првата година од основањето со намалување за 20% секоја наредна година од основаните за период од пет години
			- до 90% за инвестиции за набавка на земјоделска	- до 90% за инвестиции за набавка на земјоделска	- до 90% за инвестиции за набавка на земјоделска	- до 90% за инвестиции за набавка на земјоделска	- до 90% за инвестиции за набавка на земјоделска	- до 90% за инвестиции за набавка на земјоделска	- до 90% за инвестиции за набавка на земјоделска

[illegible]

2	Примена на еколошки практики во производството кои водат кон намалување на влијанието на климатските промени прилагодување кон истите					
21	Придонес кон ублажување на климатските промени и прилагодување кон истите, како и поголема примена на одржливата енергија					
211	Инвестиции насочени кон ублажување на климатските промени	- набавка на заштитна опрема и ефикасни системи за користење на водата, - поттикнување на промена на сортите соодветни на идниот климатски режим -инвестиции за производство на енергија од одржливи извори на самото стопанство и подобрување на енергетската ефикасност.	- до 100% за инвестиции во јавната водостопанска инфраструктура	- до 100% за инвестиции во јавната водостопанска инфраструктура	- до 100% за инвестиции во јавната водостопанска инфраструктура	- до 100% за инвестиции во јавната водостопанска инфраструктура
22	Поттикнување на одржлив развој и ефикасно управување со природните ресурси како што се вода, почва и воздух					
221	Помош за вршење на земјоделска дејност во подрачја со ограничени можности за земјоделска дејност (ПОМ)	- дополнителна финансиска поддршка на директни плаќања до 15% по површина, грло добиток или единица производ за земјоделски имот во подрачја со ограничени можности за производство или до 30.000 денари по ха обработено земјоделско земјиште	дополнителни 15% за директните плаќања по површина, грло добиток или единица производ	дополнителни 15% за директните плаќања по површина, грло добиток или единица производ	дополнителни 15% за директните плаќања по површина, грло добиток или единица производ	дополнителни 15% за директните плаќања по површина, грло добиток или единица производ
222	Помош за вршење на земјоделска дејност согласно со принципите на добра земјоделска и хигиенска пракса/ Помош за постигнување на	- за вршење на земјоделска дејност согласно со принципите на добра земјоделска и хигиенска пракса и за постигнување на стандардите пропишаните во националното законодавство	/	- до 90% за инвестициите од индивидуалните планови од класификација та на земјоделските	- до 90% за инвестициите од индивидуалните планови од класификација та на земјоделските	- до 90% за инвестициите од индивидуалните планови од класификација та на земјоделските

стандардите пропишаните во националното законодавство		Стопанства за исполнетост на стандардите за безбедност на АХВ	Стопанства за исполнетост на стандардите за безбедност на АХВ	Стопанства за исполнетост на стандардите за безбедност на АХВ	Стопанства за исполнетост на стандардите за безбедност на АХВ
223	- задржување на традиционалните производни методи на одредени култури / надомест на трошоци за ангажирани вработени во традиционалното сточарство - одржување на висински пасишта и ливади и поддршка на традиционалното овчарство - за инвестиции во зачувување и задржување на традиционалната архитектура на селата за развој на селски туризам	- 80% од просечна месечна бруто плата како трошок за чување и напасување на добитокот (овци, кози и/или говеда) за одгледувалишт а во подрачја со ограничени можности (ПОМ), т.е. 40% за одгледувалишт а кои не се лоцирани во подрачја со ограничени можности (ПОМ), но не повеќе од 360.000 ден по	- 80% од просечна месечна бруто плата како трошок за чување и напасување на добитокот (овци, кози и/или говеда) за одгледувалишт а во подрачја со ограничени можности (ПОМ), т.е. 40% за одгледувалишт а кои не се лоцирани во подрачја со ограничени можности (ПОМ), но не повеќе од 360.000 ден по	- 80% од просечна месечна бруто плата како трошок за чување и напасување на добитокот (овци, кози и/или говеда) за одгледувалишт а во подрачја со ограничени можности (ПОМ), т.е. 40% за одгледувалишт а кои не се лоцирани во подрачја со ограничени можности (ПОМ), но не повеќе од 360.000 ден по	- 80% од просечна месечна бруто плата како трошок за чување и напасување на добитокот (овци, кози и/или говеда) за одгледувалишт а во подрачја со ограничени можности (ПОМ), т.е. 40% за одгледувалишт а кои не се лоцирани во подрачја со ограничени можности (ПОМ), но не повеќе од 360.000 ден по

		вработено лице	вработено лице	вработено лице	вработено лице	вработено лице	вработено лице
		- до 80% од трошоците за инвестиции за обновување на традиционална ата селска архитектура	- до 80% од трошоците за инвестиции за обновување на традиционалн ата селска архитектура	- до 80% од трошоците за инвестиции за обновување на традиционалн ата селска архитектура	- до 80% од трошоците за инвестиции за обновување на традиционалн ата селска архитектура	- до 80% од трошоците за инвестиции за обновување на традиционалн ата селска архитектура	- до 80% од трошоците за инвестиции за обновување на традиционалн ата селска архитектура
			/	/	/	/	/
225	Прво пошумување на земјоделско земјиште и неземјоделско земјиште	- за пошумување на земјоделско земјиште околу шумско земјиште, во национални паркови, во ерозивни подрачја и покрај речен брег	/	/	/	/	/
226	Одгледување на шумите со примена на повисоки стандарди за заштита на животната средина	- за примена на повисоки стандарди за заштита на животната средина при одгледување на шумите од минималните пропишани со закон	/	/	/	/	/
227	Обновување на шумите и вovedување на мерки за заштита на шумите	- пошумување и оплеменување на шумско земјиште	/	/	/	/	/

23	Придонес кон заштита на биодиверзитетот, подобрување на услугите на екосистемот и зачувување на природните живеалишта и пределите	- директни плаќања за зачувување на генетската разновидност на автохтони земјоделски растенија и автохтони раси на добиток.	- директни плаќања за зачувување на генетската разновидност на автохтони земјоделски растенија и автохтони раси на добиток.	- директни плаќања за зачувување на генетската разновидност на автохтони земјоделски растенија и автохтони раси на добиток.	- директни плаќања за зачувување на генетската разновидност на автохтони земјоделски растенија и автохтони раси на добиток.	- директни плаќања за зачувување на генетската разновидност на автохтони земјоделски растенија и автохтони раси на добиток.	- директни плаќања за зачувување на генетската разновидност на автохтони земјоделски растенија и автохтони раси на добиток.
231	Помош за зачувување на генетската разновидност на автохтони земјоделски растенија и автохтони раси на добиток	- за одгледување и размножување на автохтони видови растенија и раси на добиток - активности за воспоставување, следење и анализирање на состојбите со автохтоните земјоделски растенија и автохтоните раси на добиток и обезбедување на задолжителни генетски резерви	- директни плаќања за зачувување на генетската разновидност на автохтони земјоделски растенија и автохтони раси на добиток.	- директни плаќања за зачувување на генетската разновидност на автохтони земјоделски растенија и автохтони раси на добиток.	- директни плаќања за зачувување на генетската разновидност на автохтони земјоделски растенија и автохтони раси на добиток.	- директни плаќања за зачувување на генетската разновидност на автохтони земјоделски растенија и автохтони раси на добиток.	- директни плаќања за зачувување на генетската разновидност на автохтони земјоделски растенија и автохтони раси на добиток.

			банките во износ утврден во договор со субјектите на кои им е доделена јавна услуга или овластување согласно со прописите	банките во износ утврден во договор со субјектите на кои им е доделена јавна услуга или овластување согласно со прописите	банките во износ утврден во договор со субјектите на кои им е доделена јавна услуга или овластување согласно со прописите	банките во износ утврден во договор со субјектите на кои им е доделена јавна услуга или овластување согласно со прописите	банките во износ утврден во договор со субјектите на кои им е доделена јавна услуга или овластување согласно со прописите
232	Помош за воведување на активности за зачувување на почвата	- техники на обработување за да се спречи ерозија на почвата, зелена покривка, покривка од слама и шталско губре					
233	Помош за воведување на активности за зачувување на природните живеалишта на животните	- оставање на зимски стрништа, адаптирање на периодите за косење					
234	Поддршка за зачувување на пасишта и создавање на пасишта (вклучително и конверзија на обработливо земјиште во пасиште)						

3 Обезбедување на одржлив развој на руралните средини							
31 Привлекување на млади земјоделци и олеснување на развојот на бизнисите во руралните средини							
311	Помош на млади земјоделци за започнување со земјоделска дејност	- за започнување со земјоделска дејност на млади земјоделци со превземање на постоечко земјоделско стопанство (поврзано со мерка 312) или со воспоставување на ново со задолжително правно формализирање на економската дејност	- до 600.000 ден.	- до 600.000 ден.	- до 600.000 ден.	- до 600.000 ден.	- до 600.000 ден.
312	Поддршка за поттикнување на земјоделско производство	- за поттикнување на младите земјоделци да го модернизираат и подобрат земјоделското стопанство	до 1.200.000 денари.	до 1.200.000 денари.	до 1.200.000 денари.	до 1.200.000 денари.	до 1.200.000 денари.
313	Помош за напуштање на вршење на земјоделска дејност	- за носители на земјоделски стопанства кои можат да го напуштат земјоделското стопанство преку продажба на млад земјоделец и пред остварување на правото на пензионирање	/	/	/	/	до 180.000 денари годишно до исполнување на услови за старосна пензија, но не повеќе од пет години
314	Поддршка за активен женски член во земјоделското домаќинство	- поддршка во вид на неповратна финансиска поддршка за инвестиции кои ќе допринесат за развој на руралните средини на женски член на земјоделско стопанство запишано во ЕРЗС	- до 360.000 денари еднократна финансиска поддршка за инвестиции кои ќе допринесат за развој на руралните средини	- до 360.000 денари еднократна финансиска поддршка за инвестиции кои ќе допринесат за развој на руралните средини	- до 600.000 денари еднократна финансиска поддршка за инвестиции кои ќе допринесат за развој на руралните средини	- до 600.000 денари еднократна финансиска поддршка за инвестиции кои ќе допринесат за развој на руралните средини	- до 600.000 денари еднократна финансиска поддршка за инвестиции кои ќе допринесат за развој на руралните средини

32	Промовирање на вработување, раст, социјална вклученост, вклучително и био-економија и одржливо шумарство						
321	Започнување на бизнис на микро и мало претпријатие во руралните средини	- за земјоделски стопанства запишани во ЕРЗС и кои се регистрирани или евидентирани како оператори со храна од животинско или неживотинско потекло	/	неповратна финансиска поддршка од 10.000 евра	неповратна финансиска поддршка од 10.000 евра	неповратна финансиска поддршка од 10.000 евра	неповратна финансиска поддршка од 10.000 евра
322	Развој на микро и мали претпријатија во рурални средини	- се поддржува со ИПАРД програмата	до 65%	до 65%	до 65%	до 65%	до 65%
323	Промоција на занаетчиски дејности во рурални средини	- се поддржува со ИПАРД програмата	до 65%	до 65%	до 65%	до 65%	до 65%
324	Воведување на услужни дејности за руралното население	- се поддржува со ИПАРД програмата	до 65%	до 65%	до 65%	до 65%	до 65%
325	Промоција на активности за рурален туризам	- се поддржува со ИПАРД програмата	до 65%	до 65%	до 65%	до 65%	до 65%
326	Инвестиции за алтернативно земјоделско производство	- се поддржува со ИПАРД програмата	до 65%	до 65%	до 65%	до 65%	до 65%
327	Инвестиции во постројки за производство на енергија од обновливи извори	- се поддржува со ИПАРД програмата	до 65%	до 65%	до 65%	до 65%	до 65%

328	Развој на јавна инфраструктура во рурални средини	- инвестиции во локална патна инфраструктура за поврзување на селата (вклучително и мостови), - реконструкција или изградба на инфраструктура за снабдување на селата со електрична енергија, гас, водоснабдување, канализација, централно греење - ќе се поддржува со ИПАРД програмата откако ќе се акредитира соодветната мерка	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%
329	Обнова и развој на селата	- изработка на урбанистички планови за населени места во руралните средини, - изградба и/или реконструкција на објекти за детски и младински културни центри вклучително и пензионерски клубови во селата, - просторно уредување на селата - инвестиции за изградба и/или реконструкција на селски улици (вклучително и атмосферска канализација и пешачки елементи), - инвестиции за изградба и/или реконструкција на плоштади, зелени површини и/или шеталишта во рурални средини до 30.000 жители - ќе се поддржува со ИПАРД програмата откако ќе се акредитира соодветната мерка	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%

330	Зачувување и унапредување на традиционалните вредности во руралните подрачја	- уредување на излетнички места во рурални средини (вклучително и нивно поврзување со електрична енергија, водоснабдување, канализација), - одбележување и унапредување на шумски и велосипедски патеки, - уредување и реконструкција на културни и природни знаменитости во рурални средини и нивно означување - ќе се поддржува со ИПАРД програмата откако ќе се акредитира соодветната мерка	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%
4	Поттикнување на локален развој во рурални средини						
411	Поддршка за здобивање на знаења и вештини за подготвување и реализација на стратегии за локален развој на рурални средини како и за анимирање на населението за улогата и функцијата на ЛАГ	- услуги за прибирање на податоци, студии и анализи за изработка на стратегии за локален рурален развој	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%
412	Воспоставување на локални акциски групи (ЛАГ)	- за воспоставување на административни, технички и стручни капацитети за поддршка на работата на ЛАГ за спроведување на стратегии за локален рурален развој	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%

413	Реализација на стратегии за локален развој на рурални средини (подготвени од ЛАГ/или од локалната самоуправа)	- поддршка за спроведување на активности од стратегиите за локален рурален развој	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%
		- за спроведување на мерките за рурален развој, следење на ефикасност и анализи на состојби, информирање и едукација на корисниците - за поддршка на трансфер на знаење и иновации во областа на земјоделството - за поддршка на работата и финансирање на Акцискиот план на Националната рурална мрежа	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%	до 100%

VI.ИНДИКАТИВНА ФИНАНСИСКА РАМКА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ПРОГРАМАТА

Заради остварување на целите на земјоделската политика, Владата на Република Северна Македонија за периодот 2023 – 2027 година има обезбедено финансиски средства со износ од 45.787.149.431 денари. Индикативниот финансиски план го содржи алоцирањето на вкупните финансиски средства потребни за реализација на политиките на поддршка од националната земјоделска политика за период од 2023 – 2027 година кои се обезбедени само од Буџетот на Република Северна Македонија. Финансискиот план е основа за планирање на тековните буџетски издвојувања и за следење на реализација на програмата за секоја планска година од периодот. Поради повеќегодишната временска рамка на планирање, финансискиот план по мерки на политиките треба да се земе како индикативен со настојување да се одржат планираните пропорции на средства по поделни политики на поддршка. При спроведување на Националната програма преку едногодишните програми за финансиска поддршка можно е соодветно прилагодување на програмата согласно развојот на актуелните состојби, пред се поради промена на ангажираните производни капацитети или интервенции заради компензација на загубите во приходите на земјоделците поради неповолни пазарни движења.

Табела 3: Индикативна финансиска рамка 2023 -2027

Политика	2023		2024		2025		2026		2027	
	износ	%	износ	%	износ	%	износ	%	износ	%
Пазарно-ценовна политика вкупно	7,009,000,000	84.76%	7,359,450,000	84.55%	7,727,422,500	84.52%	8,113,793,625	84.57%	8,519,483,306	84.56%
Директни плаќања	6,609,000,000	80%	6,939,450,000	80%	7,286,422,500	80%	7,650,743,625	80%	8,033,280,806	80%
Растително производство	3,000,000,000	36%	3,150,000,000	36%	3,307,500,000	36%	3,472,875,000	36%	3,646,518,750	36%
Сточарско производство	3,000,000,000	36%	3,150,000,000	36%	3,307,500,000	36%	3,472,875,000	36%	3,646,518,750	36%
Променливи влезни елементи	500,000,000	6%	525,000,000	6%	551,250,000	6%	578,812,500	6%	607,753,125	6%
Останати директни плаќања	109,000,000	1%	114,450,000	1%	120,172,500	1%	126,181,125	1%	132,490,181	1%
Интервенции	400,000,000	5%	420,000,000	5%	441,000,000	5%	463,050,000	5%	486,202,500	5%
Рурален развој вкупно	1,170,000,000	14.15%	1,255,000,000	14.42%	1,325,000,000	14.49%	1,390,000,000	14.49%	1,465,000,000	14.54%
Мерки за зголемување на конкурентноста на земјоделството	400,000,000	5%	430,000,000	5%	450,000,000	5%	470,000,000	5%	500,000,000	5%
Поттикнување на земјоделската дејност за унапредување на животната средина и руралните предели	200,000,000	2%	220,000,000	3%	240,000,000	3%	260,000,000	3%	280,000,000	3%
Подобрување на квалитетот на живот во руралните средини	300,000,000	4%	330,000,000	4%	360,000,000	4%	380,000,000	4%	400,000,000	4%
Поттикнување на локален развој во руралните средини	30,000,000	0%	35,000,000	0%	35,000,000	0%	40,000,000	0%	45,000,000	0%
Техничка и административна поддршка за спроведување на Програмата	180,000,000	2%	180,000,000	2%	180,000,000	2%	180,000,000	2%	180,000,000	2%
Кредити (ЗКДФ), каматни стапки и гаранции	60,000,000	1%	60,000,000	1%	60,000,000	1%	60,000,000	1%	60,000,000	1%
Рибарство и аквакултура	90,000,000	1%	90,000,000	1%	90,000,000	1%	90,000,000	1%	90,000,000	1%
Вкупно поддршка	8,269,000,000	100%	8,704,450,000	100%	9,142,422,500	100%	9,593,793,625	100%	10,074,483,306	100%

VII. Оваа програма влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

Бр. 41-293/2
10 јануари 2023 година
Скопје

Претседател на Владата
на Република Северна Македонија,
д-р **Димитар Ковачевски**, с.р.